

Työtätekevät köyhät EU:ssa

Kuinka suuri osa EU-maiden työtätekevistä on köyhiä ja mikä tekee heistä sellaisia?

Mia Latta
Tutkija
Göteborgin yliopisto
mia.latta@telia.com

Euroopan unionin Lissabonin strategia painottaa sosiaalista integraatiota, jonka on tarkoitus toteutua laadukkaiden työpaikkojen ja parantuneen sosiaaliturvan kautta. Tässä yhtälössä työmarkkinoilta syrjäytyminen nähdään usein pääasiallisena syynä köyhyyteen tai vähävaraisuuteen. Viime aikoina on kuitenkin herätty laajemmalti huomaamaan, että on myös joukko ihmisiä, jotka ovat köyhiä vaikka ovatkin töissä. Nizzan kokouksessaan joulukuussa 2000 Eurooppa-neuvosto nosti köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen erityisohjelmassaan esille erityisesti työtätekevien köyhien aseman.

EU:n päätöksentekoeleimissä työtätekevät köyhät voidaan nähdä eräänlaisena 'riskiryhmänä': he ovat sekä työvoima- että sosiaalipoliittinen ongelma. Tosiasia kuitenkin on, ettei työtäteke-

vistä köyhistä ole paljoakaan tietoa saatavilla EU:n mittakaavassa. Tätä taustaa vasten tutkijakollegani Ramón Peña Casas Belgiasta ja minä saimme vuonna 2003 tehtäväksemme kirjoittaa raportin "Working Poor in the European Union" (Peña Casas ja Latta 2004). Raportin tilaaja oli Dublinissa sijaitseva Euroopan työ- ja elinolojen kehittämissäätiö¹, ja meidän ensisijainen tehtävämme oli tehdä kartoitus kirjallisuudesta, joka käsittelee työtätekeviä köyhiä EU:n rajojen sisällä, sekä hahmottaa tällaisen köyhyyden yleisyys.

¹ Raporttia voi tilata osoitteesta www.eurofound.ie/publications/publications.htm.

Mia Latta on toiminut aiemmin viisi vuotta tutkimusjohtajana Euroopan työ- ja elinolojen tutkimussäätiöllä. Hän työskentelee parhaillaan sosiologian alaan kuuluvaa väitöskirjaa syrjäytyneiden kotitalouksien tulolähteistä ja tukiverkostoista Ruotsissa vuosina 1994–2002.

Työtätekevien köyhien määrittäminen ei ole helppoa

Kirjallisuudessa työtätekevät köyhät määritellään kirjavasti, riippuen lähinnä siitä, miten köyhyys ja työelämään osallistuminen on määritelty. Perspektiivistä riippuen työtätekeviä köyhiä voidaan tarkastella joko työntekijöinä, jotka ovat köyhiä, tai köyhinä, jotka tekevät töitä. Ensiksi mainitussa tapauksessa pääpaino on yksilön eli työntekijän tilanteessa, esimerkiksi hänen alhaisessa palkassaan ja muissa henkilökohtaisissa taustatekijöissään kuten koulutuksessa. Usein juuri matalapalkkaisuus onkin yhdistetty työtätekevien köyhyyteen lähes synonyymien lailla. Jälkimmäisessä tapauksessa tarkastelukulmaa laajennetaan käsittämään köyhyyteen vaikuttavat laajemmat yhteydet, erityisesti kotitalouden erityispiirteet. Tästä 'kaksinaisuudesta' johtuen tarkastelimme raportissamme työtätekevien köyhyyttä sekä yksilön että kotitalouden perspektiivistä.

Työtätekeviä köyhiä ei ole aivan yksinkertaista määritellä myöskään tilastollisesti. Tutkimuksessamme käytimme

viimeisintä European Community Household Panelin (ECHP)² julkaistua aineistoa vuodelta 1999. Aineiston perusteella on mahdollista määrittää yksilöiden yleisin aktiiviteettistatus (Most Frequent Activity Status, MFAS) vuoden sisällä. Tämä tapahtuu kuukausittain kerättävän aineiston avulla. Materiaalin avulla pystyimme näkemään, kuinka monet yksilöt olivat olleet töissä tai aktiivisesti hakeneet töitä vähintään 6 kuukautta vuodesta silti jääden köyhyysrajan alapuolelle (ns. aktiiviset köyhät). Tämän laajan ryhmän alaryhmän muodostivat puolestaan ne, jotka olivat olleet vuoden aikana pääsääntöisesti (yli 6 kk) töissä (työtätekevät köyhät). Aineiston avulla pystyimme myös erottelemaan köyhät palkkatyöläiset ja köyhät yksityisyrittäjät sekä tutkimaan köyhiä työttömiä³, vaikkakaan viimeksi mainittu ryhmä ei ollut tutkimuksem-

² Tämä EU-maiden kotitalouksien seuranta-aineisto perustuu laajoihin kyselytutkimuksiin. Aineiston on julkaissut Eurostat (2003a).

³ 'Aktiivisesti töitä hakeneet' ei nimikkeenä ole kenties paras mahdollinen. Työttömien ja 'aktiivisesti töitä hakevien' ero ei

me keskiössä. Sovelsimme tutkimuksessamme relatiivista köyhyysmittaa eli kotitalouden tulojen köyhyyden rajana 60 prosenttia ekvivalentin kotitalouskohtaisen tulon mediaanista.⁴

Seitsemän prosenttia EU:n työssäkäyvistä on köyhiä

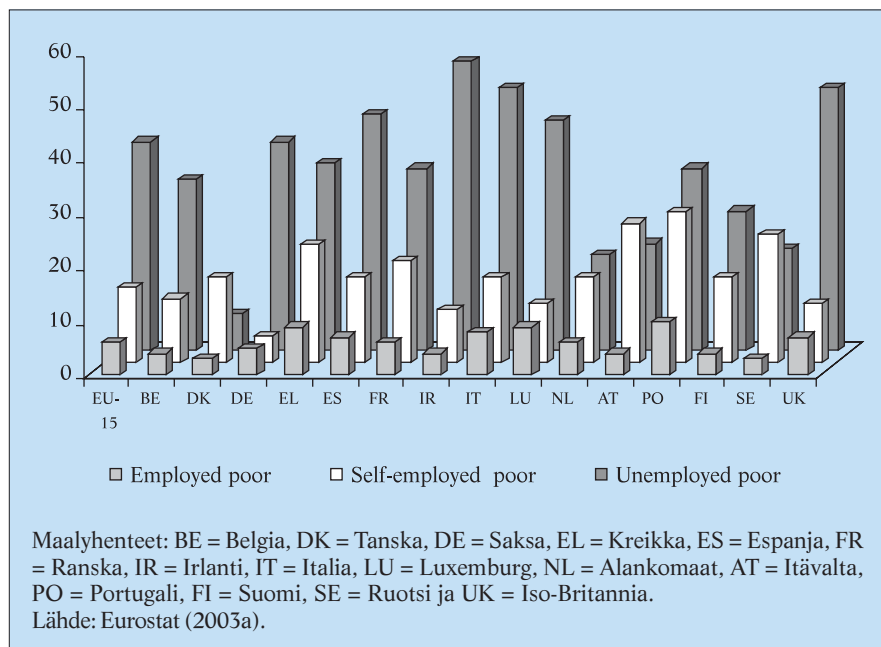
Käyttämämme köyhyysmitan avulla laskimme, että vuonna 1999 seitsemän prosenttia EU:n työssäkäyvistä kansalaisista oli köyhiä. Tämä vastasi noin 10,9 miljoonaa ihmistä. Jos mukaan laskettiin myös työnhakijat, luku nousi kymmeneen prosenttiin, joka vastasi 17,2 miljoonaa ihmistä. Näistä 'aktiivisista köyhistä' (työntekijät ja aktiivisesti töitä hakevat) 63,5 prosenttia oli nimenomaan työtätekeviä köyhiä. Toisin sanoen kaksi kolmesta aktiivisesta köyhästä oli tehnyt töitä ainakin kuusi kuukautta viimeisen vuoden aikana jääden silti köyhyysrajan alapuolelle. Joissakin maissa jopa yhdeksän kymmenestä aktiivisesta köyhästä oli nimenomaan työtätekeviä köyhiä eli ihmisiä, jotka olivat olleet yli 6 kuukautta töissä viimeisen vuoden aikana. Näin oli esimerkiksi Tanskassa, Hollannissa, Itävallassa, Luxemburgissa ja Portugalissa. Suomessa vastaava luku oli hieman alle 62 prosenttia ja Ruotsissa 77 prosenttia.

Palkkatyöntekijöistä kuusi prosenttia oli köyhiä, ja heidän köyhyytensä oli keskimääräistä yleisempää Etelä-Euroopassa mutta myös Ranskassa, Luxemburgissa ja Isossa-Britanniassa (7–10 %). Keskimääräistä vähäisempää se oli Pohjoismaissa, Itävallassa, Belgiassa ja Irlannissa (3–4 %).

ole toki siinä, että työttömät eivät olisi aktiivisesti hakeneet töitä, vaan siinä, että työttömät olivat olleet koko edellisen vuoden työttöminä, kun 'aktiivisesti töitä hakeneet' taas olivat olleet joitakin jaksoja töissä (ajanjaksojen jäädessä yhteenlasketuina kuitenkin alle 6 kuukauteen).

⁴ Ekvivalentti kotitalouskohtainen tulo saadaan kulutusyksikkömuunnoksella, jossa kotitalouden ensimmäinen jäsen saa painon yksi, muiden aikuisten paino on 0,7 ja lasten paino 0,5.

Kuvio 1.
Köyhysrajan alle jääneet EU15-maissa vuonna 1999.

Yksityisyrittäjien tilanne oli huonompi kaikissa EU-maissa Saksaa lukuun ottamatta.⁵ EU:n tasolla yksityisyrittäjistä enemmän kuin joka kymmenes (14 %) oli köyhiä vuonna 1999. Tämäntyyppisen köyhyyden jakautuminen maiden kesken on yllättävämpää. Esimerkiksi Ruotsissa 24 prosenttia yksityisyrittäjistä oli köyhysrajan alapuolella, ja luvut olivat korkeita verrattuna palkkatyöntekijöihin myös Itävallassa (kuvio 1).

Työtätekevien köyhien taloudet

Talouden tasolla tärkein tekijä köyhyyden välttämiseksi on kotitalouksien 'työnteon intensiteetti' ('work richness'). Mitä konkreettisemmin taloudet ovat kiinnittyneitä työelämään, sitä epätodennäköisempää on, että ne ajautuvat köyhysrajan alle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kahden palkan ta-

lous on melko epätodennäköisesti köyhysrajan alapuolella, tosin sekin on mahdollista (taulukko 1).

Käytännössä tämä 'kahden palkan kotitalouden' malli johtaa siihen, että jatkossa siitä poikkeavien kotitalouksien on yhä epätodennäköisempää ansaita tarpeeksi pysyäkseen köyhysrajan yläpuolella missään EU-maassa. Näyttää siltä, että tulevaisuudessa (kin) molempien puolisoitten on tarvittavan tulotason saavuttamiseksi yksinkertaisesti pakko olla töissä, ja tämä puolestaan korostaa palkkojen tärkeyttä kotitalouden kokonaistuloissa.

Köyhät kotitaloudet ovat tunnetusti riippuvaisempia tulonsiirroista kuin muut taloudet. Eurostatin (2000) tutkimus osoitti, että vuonna 1994 95 prosentilla työtätekevistä ei-köyhästä väestöstä (palkkatyöntekijät ja yksityisyrittäjät) ansiotulot muodostivat pääosan tuloista, kun taas työttömillä köy-

hillä pääosan tuloista (55 %) muodostivat työttömyyskorvaukset. 82 prosenttia työtätekevistä köyhistä sai suurimman osan tuloistaan ansiotyöstä jätettyä köyhysrajan alapuolelle⁶. Tämä puolestaan osoittaa, että työssäolo itsessään ei ole tae riittävästä toimeentulosta. Esimerkiksi joka toinen ranskalainen työssäkäyvä köyhä on köyhä siitä huolimatta että on ollut töissä koko edellisen vuoden (12 kk) (Lagarenne ja Legendre 2000; Breuil-Genier et al. 2001).

Työtätekevien köyhyyden dynamiikka

Kuinka pysyvää on työtätekevien köyhyys? Voidaan esimerkiksi arvuutella, että juuri vastavalmistuneet nuoret saattavat työuransa alussa olla hetkelisesti köyhiä, mutta että tämäntyyppinen köyhyys on yleensä ohimenevää nuorten vakiinnuttaessa paikkansa työelämässä, ja se on siksi pidemmällä aikavälillä vähemmän vakavaa. Valitettavasti tietoa työssäkäyvien köyhien pitkän aikavälin köyhyysprojektiosta ei ole saatavilla EU-tasolla. Yleisen köy-

Kotitalouksien köyhyyden välttämiseksi näyttää olevan yhä tärkeämpää, että molemmat puoliset käyvät töissä.

hyystutkimuksen valossa voidaan sanoa, että EU:n sisällä on huomattavan suuri määrä pitkän aikavälin köyhiä. Esimerkiksi Eurostatin (2003b) tutkimus osoitti, että vuonna 1999 keskimäärin 9 prosenttia EU:n väestöstä oli elänyt köyhysrajan alapuolella vähintään kolme viime vuotta yhteen

menoon. Tämä vastasi 30 miljoonaa ihmistä. EU-tason tutkimusten puuttuessa on kuitenkin mahdotonta sanoa, kuinka moni näistä köyhistä oli työtätekeviä köyhiä.

⁶ Eurostatin tutkimuksessa käytettiin aktiviteettitilastuksen määrittämiseen käsitettä 'current activity status', joka ei ole suoraan verrannollinen meidän raportissamme käytettyyn MFAS:aan.

⁵ Tilastollisesti Saksassa palkkatyöntekijöiden ja yksityisyrittäjien köyhyys oli yhtä yleistä 5 prosentin merkitsevyystasolla.

Taulukko 1.

Köyhyysriski 12 EU-maassa suhteessa ansionsaajien lukumäärään kotitaloudessa v. 1998.

	EU 12	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IR	IT	AU	PO	FI	UK
Ei palkkaa	51	50	25	56	41	52	55	63	45	45	49	28	49
Yksi palkka	22	9	6	23	23	18	26	9	26	14	23	5	21
Kaksi tai useampia palkkoja	5	2	3	3	12	6	5	3	4	6	13	3	7

Lähde: European Commission (2002).

Ranskassa tehty kansallinen tutkimus on kuitenkin antanut viitteitä siitä, että myös työtätekevien köyhyys näyttää usein olevan kroonista. Breuil-Genier et al. (2001) vertaili ECHP:n Ranskan otannan neljää ensimmäistä aaltoa (1994–1997). Tutkimuksen kohteena oli aktiivisten köyhien populaatio, ja se osoitti, että suurimmalla osalla tutkituista aktiviteettiluokitus ei ollut muuttunut neljän vuoden aikana. Kaksi kolmesta aktiivisesta köyhästä oli vielä neljän vuoden jälkeenkin köyhiä. Tämä piti paikkansa työttömien osalta (66 %) mutta myös – ja eritoten – pysyvästi työssäkäyvien osalta (75 %). Toisin sanoen kolme neljästä työssäkäyvistä köyhästä oli köyhiä vielä neljän vuoden kuluttuakin. Kokonaisuudessaan nämä pysyvästi köyhät työssäkävijät muodostivat melkein kolmanneksen (29 %) koko aktiivisten köyhien populaatiosta.

Voidaanko matalapalkkaisuudella selittää työtätekevien köyhyys?

Riippuen mittaustavasta matalapalkkaisuuden yleisyys EU:ssa vaihtelee 12,6 ja 15,8 prosentin välillä⁷ (Peña-Casas

2002). On kuitenkin epäselvää, kuinka usein juuri matalapalkkaisuus johtaa työtätekevien köyhyteen. Aihetta ei ole tutkittu laajemmin EU:n tasolla, ja ne tutkimukset, jotka löytyvät, tuntuvat lähinnä painottavan kotitalouden rakenteen korostunutta roolia tässä yhtälössä. Työssäkäyvän yksinhuoltajan talous tai talous, joka on riippuvainen yhdestä palkasta, on useammin köyhä (Nolan 2000; OECD 1998). Esimerkiksi Strengmann-Kuhn (2002) on todennut, että vain noin joka neljännen työtätekevän köyhän köyhyyden syy on nimenomaan matalapalkkaisuudessa (taulukko 2).

On kuitenkin myös olemassa tutkimuksia, jotka yhdistävät matalapalkkaisuuden ja köyhyyden konkreettisesti toisiinsa. Marlier (2000) on Eurostatin tuottamassa tutkimuksessa selvästi osoittanut, että matalapalkkaiset ovat useammin köyhiä kuin vertaisryhmät – tulos, joka sinänsä tuskin on kovin yllättävä. Marlierin mukaan EU:n⁸ kaikista työntekijöistä noin 8 prosenttia oli köyhiä vuonna 1995, ja

⁷ OECD:n ja ECHP:n luvut eivät ole eri laskentatavoista johtuen suoraan verrannollisia keskenään.

⁸ Marlierin aineisto oli vuodelta 1995. Suomi ja Ruotsi eivät kuuluneet otokseen.

15 prosenttia kaikista työntekijöistä oli matalapalkkaisia. Työtätekevien köyhien osuus matalapalkkaisista työntekijöistä oli 20 prosenttia ja matalapalkkaisten työntekijöiden osuus työtätekevistä köyhistä 37 prosenttia. Toisin sanoen EU:ssa joka kolmas työtätekevä köyhä oli matalapalkkainen. Maiden välillä oli tosin melko suuria eroja; esimerkiksi Isossa-Britanniassa matalapalkkaisten osuus työtätekevistä köyhistä oli niinkin korkea kuin 44 prosenttia, ja Kreikassa luku oli jopa 52 prosenttia. Tutkimuksen ainoana pohjoismaana Tanska jäi kauas kärjestä, tosin Tanskassakin joka viides (21 %) työtätekevä köyhä oli matalapalkkainen.

Työn laadulla on väliä

Matalapalkkaisuus lisää siis selvästi riskiä kuulua (tai ajautua) työtätekevien köyhien joukkoon. Näin ollen tietyt matalapalkkaisuuteen liittyvät tunnusmerkit voidaan yhdistää – tosin tietäen varauksin – myös työtätekeviin köyhiin. Esimerkiksi koulutustason merkitys kaikenlaisen köyhyyden välttämiseksi on olennainen, ja tämä pätee myös työtätekevien köyhyteen.

Taulukko 2.

Työntekijöiden köyhyyden syitä 14 EU-maassa vuonna 1996 (% työtätekevistä köyhistä).

	DE	UK	DK	NL	AT	EL	FR	FI	LU	IT	IR	ES	PO	BE	EU14
Kotitalous	57,5	58,9	62,4	67,9	71,9	79,3	80,4	83,5	85,0	87,7	89,1	89,2	90,4	93,7	73,3
Matalapalkkaisuus	42,5	41,1	37,6	32,1	28,1	20,7	19,6	16,5	15,0	12,3	10,9	10,8	9,6	6,3	26,7

Lähde: Strengmann-Kuhn (2002).

Matalapalkkaisuuteen yhdistyvät kiinteästi tietenkin myös työn luonteeseen ja laatuun liittyvät tekijät kuten työtunnit (naisten pääosin tekemä osa-aikatyö on usein matalapalkkatyötä – jopa suhteutettuna työtunteihin) ja työsuhteen laatu (epätyypilliset työsuhteet lisäävät riskiä ajautua matalapalkkaisuuteen - ainakin pidemmällä aikavälillä). Euroopan komission (European Commission 2004) raportti osoittaa selvästi, että juuri osa-aikaisuus ja epätyypilliset työsuhteet vaikuttavat selvästi työtätekevien köyhyyteen. EU:n tasolla joka kymmenes osa-aikatyöntekijä tai epätyypillisessä työsuhteessa oleva on köyhä, kun taas vakituksessa työsuhteessa olevien vastaava luku on 'vain' 4 prosenttia ja täysipitkää työpäivää tekevien 5 prosenttia. Suomessa vastaavat luvut olivat osa-aikaisilla 18 %, epätyypillisessä työssä olevilla 8 % ja vakituksessa työsuhteessa olevilla tai täysipitkää työpäivää tekevillä 3 prosenttia. Osa-aikatyöntekijöiden taloudet olivat siis Suomessa todennäköisemmin köyhiä kuin EU:ssa keskimäärin⁹.

Raporttimme tulosten valossa yksityisyrittäjyys on karua ja taloudellisesti riskialtista puuhaa. Kaikissa EU-maissa Saksaa lukuun ottamatta yksityisyrittäjien riski ajautua köyhyysrajan alapuolelle oli korkeampi kuin muun työssäkäyvän väestön. Tämä saattaa osittain johtua siitä, että kaikki yksityisyrittäjyys ei ole vapaaehtoista vaan pikemminkin pakon sanelemaa. Monessa maassa suuri osa yksityisyrittäjistä on alemmin koulutettuja (esimerkiksi Portugalissa, Espanjassa ja Kreikassa 70 % yksityisyrittäjistä), ja varsinkin maahanmuuttajien suhteellinen osuus heistä on suuri (Le Blansch et al. 1999).

⁹ Osa-aikaisuus on määritelty alle 30 tunnin viikoittaiseksi työajaksi. Komission raportin luvut eivät ole suoraan verrannollisia meidän raporttimme lukuihin, koska vertailuvuodet eivät ole samat. Lisäksi komission raportissa käytetään työllistymisen mittana 7 kuukauden työjaksoa per vuosi, kun meidän raportissamme vastaava ajanjakso on 6 kuukautta.

Mia Latta korostaa, ettei työtätekevien köyhyyttä voida selittää yksinomaan matalapalkkaisuudella ja että myös työtätekevien köyhien köyhyys näyttää usein olevan kroonista.

Työtätekevien köyhyyden kasvot: köyhä, köyhempi, maahanmuuttaja?

Matalapalkkaisten ja työtätekevien köyhien ryhmällä on myös eroja. Esimerkiksi sukupuolen suhteen tulokset olivat yllättäviä. EU:n tasolla naisten todennäköisyys kuulua työtätekevien köyhien ryhmään ei ollut suurempi kuin miesten. 6 prosenttia palkkatyössä käyvistä naisista kuului työtätekevien köyhien ryhmään, ja miesten vastaava luku oli myös 6. Maakohtainen tarkastelu kuitenkin osoitti, että yhdeksässä maassa viidestätoista naiset olivat yliedustettuina palkkatyötä tekevien köyhien ryhmässä; tosin erot eivät olleet missään maassa kovin huomattavia. Suurin sukupuoliero työtätekevien köyhien suhteen löytyi Kreikasta: siellä 7 % palkkatyötä tekevistä miehistä oli köyhiä, ja naisten vastaava prosentti oli 12. Suomessa vastaavat luvut olivat miehille 3 prosenttia ja naisille 4, mutta löytyi myös maita, joissa prosentit olivat toisin päin: Italiassa joka kymmenes palkkatyötä tekevä mies oli köyhä, mutta sama luku naisille oli 'vain' 5 prosenttia, ja Irlannissa 5 pro-

senttia palkkatyötä tekevistä miehistä ja 3 prosenttia naisista oli köyhiä. Myös Ranskassa ja Espanjassa palkkatyötä tekevien miesten talouksien köyhyys oli yleisempää kuin naisten.

Miten voidaan selittää nämä yllättävät sukupuolierot – tai ehkä pikemmin niiden puute? Työmarkkinoiden ulkopuolellahan naisten köyhyys on yleisempää kuin miesten. Varsinkin eläkeläisten köyhyys on naisvaltaista kaikissa EU-maissa, mikä johtuu ainakin osittain siitä, että naisten työura on edelleenkin katkonaisempi kuin miesten. Pienehköt sukupuolierot työtätekevien köyhien osalta selittynevät ainakin osittain sillä, että monessa yllämainitussa maassa naisten työssäkäynti on edelleenkin vähäisempää kuin miesten, ja tällöin yksipalkkaisten 'riskitalouksien' osuus on suurempi. Näissä yksipalkkaisissa talouksissa palkka tulee mitä todennäköisimmin nimenomaan mieheltä. Lisäksi on muistettava, että käytettäessä kotitalouden tuloja köyhyyden mittarina naisten köyhyys jää todennäköisesti myös osittain piiloon, sillä talouksien sisäinen tulon- ja valanjako johtaa usein siihen, että naisilla on rajoitetummin vaikutusvaltaa

perheen rahatalouteen kuin miehillä (Rake ja Daly 2002; Björnberg 2003; Halleröd 1997).

Kenellä sitten on suurempi riski ajautua työtätekeväksi köyhäksi? Tietoa nimenomaan työtätekevien köyhien ominaisuuksista on saatavissa EU-tasolla aika niukasti. Kuten sanottu kouluttautuminen on paras suoja köyhyyttä vastaan, ja tämä pätee myös työtätekevien köyhyyttä tarkasteltaessa. Varsinkin vähän koulutetut nuoret ovat riskialtis ryhmä, mutta on myös ryhmiä, jotka ovat riskialttiita osittain koulutustasosta huolimatta, näistä esimerkiksi maahanmuuttajat. Juuri maahanmuuttajat ajautuvat usein koulutustaan alempiin töihin ja ovat prosentuaalisesti yliedustettuna työtätekevien köyhien ryhmässä.

Euroopan komission (European Commission 2004) mukaan työntekijän ikä – sekä nuoruus että toisaalta vanhuus – on myös riskitekijä. Esimerkiksi Suomessa oli nuorista (16–24 vuotiaista) työtätekeviä köyhiä 15 prosenttia verrattuna 5 prosenttiin 25–54 vuotiaista ja 7 prosenttiin yli 55-vuotiaista. Vastaavat luvut EU-tasolla olivat vastavasti 10, 7 ja 9 prosenttia. Toisaalta oli maita, joissa nuorten köyhyys oli vielä yleisempää, esimerkiksi Hollannissa yksi viidestä (20 %) nuoresta työntekijästä oli köyhä. Oli kuitenkin myös maita, joissa nimenomaan iäkkäämmät työntekijät olivat köyhiä. Esimerkiksi Kreikassa ja Portugalissa ikääntyvien työntekijöiden korkea köyhyysaste (21 % kummassakin) saattaa hyvin antaa viitteitä siitä, että nyky-Euroopassa on ryhmä ikääntyviä työntekijöitä, joilla ei kerta kaikkiaan ole varaa vetäytyä työelämästä.

Suurin riski joutua työtätekeväksi köyhäksi on vähän koulutetuilla ja maahanmuuttajilla.

Lopuksi

Tutkimuksemme tärkein tulos lienee se, että onnistuimme paikantamaan ryhmän, jota voidaan kutsua työtäte-

keviksi köyhiksi. Vähäinen tulos ei lie ne sekään, että näitä köyhiä oli peräti 7 prosenttia koko EU15:n työtätekevistä väestöstä. Kun vielä huomioidaan se, että kaikkein marginalisoituneimmat työntekijät todennäköisesti kasvat- taisivat tätä ryhmää huomattavasti (esimerkiksi käynevät ne, jotka työskentelevät ilman työlupaa tai pimeästi ja joista ei siksi ole tietoa virallisissa tilastoissa), ei kyse ole mistään vähäpätöisestä ihmisryhmästä tai ohimenevästä ilmiöstä. Lisäksi se, että tästä ryhmästä ei ole juurikaan saatavilla taustatietoa tai tutkimustuloksia, viittaa siihen, että olemme paikallistaneet ryhmän, jota voidaan kutsua väliinpuotoajiksi.

Jatkon kannalta on tärkeää, että saamme lisää tietoa ja löydämme keinoja analysoida tätä ryhmää tarkemmin. EU:n tasolla tähän lieneekin tulossa parannusta, sillä uusi EU-SILC hyvinvointitutkimus (joka seuraa ECHP:ta) keskittyy nimenomaan mar-

ginalisoitumisen parempaan hahmottamiseen. Painopiste on ansiotuloissa ja työmarkkinoilla, vaikkakin tietoa saadaan myös niiden ulkopuolelta. Esimerkiksi työtätekevien köyhyyden dynamiikkaa on mahdollista tut-

kia tämän tietokannan avulla laajemmin¹⁰.

Poliittisesti työtätekevien köyhien ryhmän löytyminen on arkaluontoisempi asia. Tutkimuksestamme käy ilmi, että esimerkiksi monien maiden harjoittama työn tekemisen kannattavuuteen tähtäävä politiikka ei näytä yksin tuovan ratkaisua työtätekevien köyhien problematiikkaan. On tietysti tärkeää tunnustaa, että työn laadulla on merkitystä ja että esimerkiksi pätkätyöt lisäävät osaltaan työtätekevien köyhyyttä, mutta tarvitaan myös ongelman kokonaisvaltaisempaa hahmottamista. Pi-

¹⁰ Ensimmäiset tutkimustulokset EU-SILC:stä saadaan 2006 keväällä. Osallistuminen EU-SILC:iin on pakollista kaikille EU-maille.

kemminkin tuntuu siltä, että nyky-Euroopassa marginalisoituneiden ryhmä muodostaa eräänlaisen 'harmaan vyöhykkeeseen' kuuluu sekä työmarkkinoilla aktiivisia että työmarkkinoiden ulkopuolella olevia, ja se muodostuu pääsääntöisesti alemmin koulutetuista, maahanmuuttajista, nuorista ja ikääntyvistä. Tämän ryhmän yläpuolella on eräänlainen lasikatto, jota ei helposti läpäistä, ja suurimmalle osalle ryhmään kuuluvista unelmat laadukkaammasta ja paremmin maksetusta työstä jäävät toteutumatta. Tästä muotoutuu eräänlainen hyvinvointivaltion koetinkivi, sillä ryhmän olemassaolo todistaa paitsi integraation puutteesta kaikissa EU-maissa myös sosiaali- ja työvoimapolitiikan porsaanrei'istä useissa niistä. ■

KIRJALLISUUS

Björnberg, U. & Kollind, A.-K. (2003), Att leva själv tillsammans, Malmö: Liber Ekonomi.

Breuil-Genier, P. et al. (2001), Profils sur le marché du travail et caractéristiques familiales des actifs pauvres, Economie et Statistique N° 349–350.

European Commission (2002), Social Situation in the European Union 2002, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission (2004), Joint Report on Social Inclusion 2003 – Statistical Annex.

Eurostat (2000), Income, poverty and social exclusion, European Social Statistics, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Eurostat (2003a), New Chronos database, Eurostat.

Eurostat (2003b), Poverty and social exclusion in the EU after Laeken. Part 1. Statistics in focus n° 9/2003. Anne-Catherine Guio and Ian Dennis. Luxembourg.

Halleröd, B. (1997), Lika hushåll, olika ekonomi; ekonomiska problem bland samboende män och kvinnor. Familj, makt och jämställdhet, Stockholm: SOU 1997: 138.

Lagarenne, C. & de Legendre, N. (2000), The working poor in France: personal and family factors (original in

French), *Economie et Statistique* No. 335(5).

Le Blansch, K. et al. (1999), *Growth and Patterns of Self-Employment in the EU Member States*: Brussels: European Parliament.

Marlier, E. & Ponthieux, S. (2000), *Low-wage employees in EU countries*, Eurostat, *Statistics in focus, Population and social conditions*, 2000:11. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.

Nolan, B. & Marx, I. (2000), *Low Pay and Household Poverty*, teoksessa Gregory, M. & Salverda, W. & Bazen, S. (Eds.), *Labour Market Inequalities: Problems and Policies in an International Perspective*, Oxford: Oxford University Press.

OECD (1998), *Employment Outlook*, Paris: OECD.

Peña Casas, R. (2002), *Indicators of Quality of Employment in the EU*, Report to the European Foundation for the Improvement of Working and Living Conditions, Dublin.

Peña Casas, R. & Latta, M. (2004), *Working Poor in the European Union*, Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

Rake, K. & Daly, M. (2002), *Gender, Household and Individual Income in France, Germany, Italy, the Netherlands, Sweden, the USA and the UK*, Syracuse and New York: Maxwell School of Citizenship and Public Affairs Syracuse University.

Strengmann-Kuhn, W. (2002), *Working Poor in Europe : A Partial Basic Income for Workers? Basic Income European Network 9th International Congress*, Geneva, University of Frankfurt.